

Els quatre autors valencians més importants del segle XX que han treballat en la normativa lingüística han actuat mantenint viu l'esperit de les Normes d'Ortografia de Castelló, que és legitimar la normativa lingüística valenciana per a facilitar l'acceptació i l'assimilació

De les Normes de Castelló al conjunt de la normativa lingüística

Abelard Saragossà

■ Els quatre autors valencians més importants del segle XX que han treballat en la normativa lingüística (Josep Giner, Manuel Sanchis Guarnier, Enric Valor i Francesc Ferrer Pastor) han actuat mantenint viu l'esperit de les Normes d'Ortografia de Castelló, que és legitimar la normativa lingüística valenciana per a facilitar l'acceptació i l'assimilació. A hores d'ara, els mitjans bàsics per a aconseguir eixe objectiu són dedicar estudis rigorosos a constituents concrets de la llengua (sobretot de la sintaxi) i escriure obres divulgatives, en les quals, fonamentant-nos en l'argumentació i la justificació, expliquem aspectes del valencià i donem confiança al nostre poble en la seua manera de parlar. Eixes dos operacions són necessàries en qualsevol societat, i en el cas valencià encara ho són més per les raons que descriuré succintament.

En un acord de 1992, l'Institut d'Estudis Catalans reconeixia que «el balear i el valencià han tingut un paper més aviat minso» en el lèxic del diccionari de Fabra. Prèviament (en 1984), Lluís Polanco havia demostrat que, en la llengua culta dels 70 i els 80, hi havien deficiències significatives des del punt de vista valencià. En acabant, Emili Casanova va focalitzar el lèxic, i jo en vaig fer un tractament general en *El valencià del futur* (2000). Eixa situació negativa per al valencià

era una conseqüència de diversos factors, un dels quals és un prejudici: haver cregut que la llengua més bona és la del nord-

va de la mateixa situació social adversa en què vivim. Davant d'eixe fet, les gramàtiques han d'actuar de manera que contrasten el sentiment dels lectors (i, en tot cas, no haurien d'augmentar mai la desconfiança). Ben mirat, eixe és un dels objectius més importants de la *Gramàtica valenciana raonada i popular* (2003): augmentar la confiança i l'afecte dels valencians en la seua manera de parlar. Al capdavant, si és cert que la marginació social d'una llengua provoca inseguretat en els seus parlants, haurem de deduir que, totes aquelles accions que porten a recobrar una confiança serena i fonamentada en la llengua viva, seran avanços cap a la recuperació de la dignitat i la llibertat. De fet, un dels efectes positius de

Portada del llibre *Gramàtica valenciana raonada i popular* d'Abelard Saragossà

est de Catalunya i que el valencià seria, inversament, una de les parts més fluïxes. En efecte, eixa creença errònia ha provocat que el valencià culte haja tendit a prescindir de constituents vius genuïns. Això explica que fins i tot recomanacions de la gramàtica d'Enric Valor (com ara usar *avant* o el pronom *u*) hagen tingut ben poc d'èxit.

Desconfiança en la llengua viva

La veritat és que els valencians confiem poc en la nostra manera de parlar, sentiment que deri-

les Normes d'Ortografia de Castelló és precisament eixe: ajudar a confiar i a identificar-se amb la normativa lingüística valenciana.

La desconfiança nostra és paral·lela al fet que, en les Illes Balears i Catalunya, confien poc en els parlars valencians. Mig en broma i mig seriosament, en *El valencià del futur* afirmo que no pocs balears i catalans pensen que, si els valencians conservem la llengua medieval, som arcaïcs; i, si ens n'hem separat, estem castellanitzats. És a dir, sempre

actuem malament. Com és comprensible, la suma de les dos desconfiances ha repercutit negativament en la llengua culta. En la dècada dels noranta, les deficiències han amainat gràcies als novel·listes valencians, els quals, sense col·laboracions institucionals, han elaborat al llarg de la dècada una llengua culta més assimilable i practicable. Realment, l'aportació que han fet els novel·listes valencians (i el món de l'ensenyament en el camp de la divulgació) és tan important com imprescindible. Però en eixa llengua encara hi han separacions innecessàries de la llengua del carrer; i és responsabilitat dels lingüistes fer treballs per a eliminar les deficiències que perduren (com ara, hi han documents que escriuen la barbaritat «suficientment calent», allà on qualsevol valencià diria en el carrer: «Ja està prou calent»).

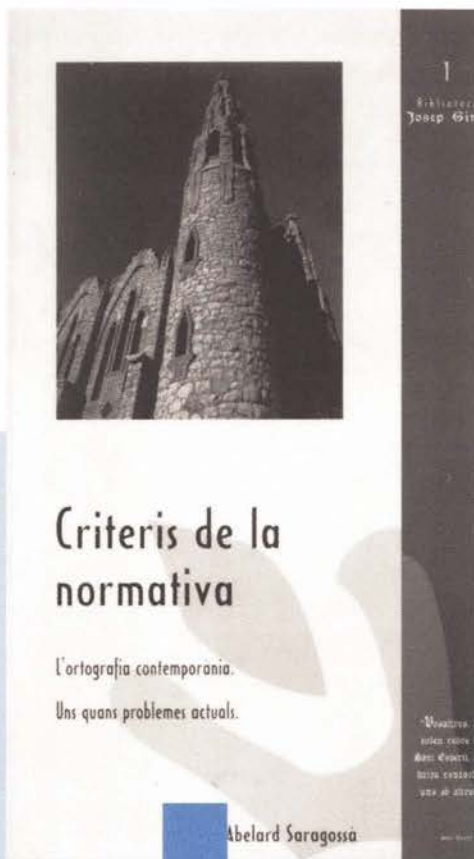
Els treballs dels lingüistes

En contrast amb l'arrelament de les Normes d'Ortografia de Castelló a les necessitats de la societat valenciana, hi han poques tesis doctorals i poques investigacions sobre les actuacions lingüístiques inadequades (com ara l'ús de les construccions impersonals, en les quals una part de la llengua escrita s'ha separat innecessàriament –i d'una manera molt forta– de la llengua col·loquial). És veritat que, en les llengües de l'entorn, la situació no és radicalment diferent a la nostra. Però el mal d'altri no cura la picor del mal propi. Per una altra banda, l'activitat escassa que hi ha per a estudiar (i solucionar) problemes concrets de la llengua culta (com ara saber si és preferible *uns altres* o *d'altres*) va lligada a la inexistència pràctica de debats científics, cosa que ha fet afirmar a Joan Solà que ací «no hi ha hagut un veritable debat sobre l'estat de la llengua, sinó una divisió en bàndols.»

Les limitacions descrites fan comprensible que un bon novel·lista català actual, Miquel de Palol, haja afirmat que «l'idioma literari català és un instrument [...] amb unes normes gramaticals incohe-

rents i vacil·lants –i tan complicades que condemnen el gruix de la població a un perpetu analfabetisme secundari–.» De més a més, com que des de les *Converses filològiques* de Fabra tenim una escassetat extrema d'obres que justifiquen normes, el novel·lista afirma que hi ha «un salt massa gran entre els filòlegs i el carrer; i els escriptors fem el camp qui pugui.» Finalment, davant d'eixa situació, l'escriptor demana «filòlegs que donin raons, no autoritats que emetin lleis.» És a dir, les acadèmies, ajudades per l'activitat investigadora dels lingüistes, han d'argumentar les normes que aproven, cosa que permet a les institucions públiques calar en la societat i adquirir autoritat moral.

Portada del llibre *Criteris de la normativa* d'Abelard Saragossa

Tres actituds lingüístiques davant del futur

De cara al futur, qualsevol observador imparcial sap que el problema lingüístic bàsic que té el poble valencià és l'ús social de la seua llengua pròpia, que és un dels objectius que buscaven, explícitament, els promotors de les Normes d'Ortografia de Castelló. Com a conseqüència d'eixa necessitat, el valencianisme ha d'intentar promoure tota classe d'acords socials que potencien en la vida pública l'ús del valencià. Una llengua només existix si s'usa; i una normativa lingüística només té sentit si la llengua a què va destinada s'usa en la comunicació social. Ara bé, en assentar la supremacia que té l'ús del valencià, també hem de dir que, si els lingüistes treballen en la direcció dita més amunt, podem afavorir l'increment de la consciència de valencianitat i l'augment de l'ús social del valencià.

Enfront d'eixa actitud positiva, hi han dos comportaments negatius, que són dos extrems oposats. L'u és voler fer creure que el valencià culte no respon ni al valencià viu ni al valencià clàssic i, per tant, tot estaria malament (o pràcticament tot). Fins ara, no he vist que els qui volen transmetre eixa idea aporten dades empíriques concretes i, sobretot, argu-

La recuperació dels valencians com a poble porta cap a l'equilibri entre els valors individuals i els valors col·lectius o socials, un equilibri que és indispensable en tota bona civilització

menten d'una manera clara i coherent davant les dades aportades. En l'extrem contrari, hi ha qui vol fer creure que tot està bé en la llengua culta i que, per tant, no cal analitzar ni rectificar res (o pràcticament res). En realitat, no és gens difícil fer una llista de construccions sintàctiques que cal estudiar per motius de la normativa lingüística (com ara «de + adjectiu qualificatiu»: «Ara te'n contaré una molt bona» o «una de molt bona»). Per una altra banda, si ens limitem a repetir sense explicar (cosa que fa caure en el dogmatisme), no complirem ni amb el deure universitari d'usar la raó, ni amb el deure patriòtic d'augmentar la formació lingüística de la societat valenciana i de procurar que, amb eixos fonaments objectius, cresca l'adhesió sentimental a la seua llengua pròpia.

La veritat és que el dogmatisme i la demagògia dels extrems no solament són negatius en ells mateixos, sinó també per a la recuperació del poble valencià, ja que el valencianisme necessita argumentar per a incidir en la consciència dels valencians i, així, contribuir a recuperar la consciència de valencianitat i la voluntat de dirigir la nostra societat. En eixe context, no es pot deixar en el silenci que el Govern valencià ha fet diverses accions negatives, com ara donar a entendre que formes o paraules admeses per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua no serien normatives. En la mateixa línia, hi ha hagut recentment (juny del 2003) una denúncia de la Universitat Jaume I perquè li havien publicat escrits en el Diari Oficial de la Generalitat Valenciana canviant-li paraules admeses per l'Acadèmia. L'abús de l'autoritat, la manipulació i la repressió provoquen els mateixos efectes que el dogmatisme i la demagògia: l'enfrontament visceral entre les persones. En canvi, la sinceritat, la responsabilitat, la coherència i l'argu-

Passat, present i futur de les Normes Ortogràfiques de Castelló (1932)

Dades i reflexions per a una valencianització de la nostra societat

Abelard Saragossa

Portada del llibre *Passat, present i futur de les Normes Ortogràfiques de Castelló*

mentació impulsen cap a la coordinació i la confiança.

L'ortografia com a reflex de processos socials

Voldria cloure aquest article emmarcant l'ortografia en la història. La degradació de la nostra ortografia (que s'accelera i alhora culmina en la primera mitat del segle XIX) és un símptoma d'un aflujament i dispersió molt més global: la del poble valencià, de la mateixa manera que la recuperació de la nostra ortografia, simbolitzada en les Normes d'Ortografia de Castelló, és un símptoma de la conscienciació progressiva de la societat valenciana. La descomposició del nostre poble era una conseqüència, al principi, d'una força externa, l'assimilació al castellà; però també esdevé interna a mesura que hi han sectors de la societat valenciana que deixen de sentir-se valencians i, en conseqüència, es desenten de la realitat valenciana. Un dels resultats d'eixe procés de desaparició de la consciència històrica és la formació de masses provincianes, subalternes i indiferents, una indiferència que, en el cas dels valencians, té el nom de *menfotisme*.

En realitat, eixe desenllaç era ben previsible: si els valors socials

del nostre poble es descomponen i com a conseqüència es debilita (i fins i tot desapareix) el sentiment de sentir-se valencià, és ben natural que s'escampe l'individualisme indiferent davant dels temes socials. La persona és un animal social, i la descomposició d'un poble ha de repercutir negativament sobre els seus membres. Ara bé, ho hem de remarcar: eixa explicació comporta que el menfotisme no és cap característica inherent del poble valencià. Contràriament, el menfotisme és una conseqüència de la nostra degradació i descomposició com a poble, de la

mateixa manera que, correlativament, el procés de recuperar la consciència de ser poble i la voluntat de dirigir i compartir el nostre futur fa augmentar progressivament les característiques contràries, és a dir, l'interés per la societat i la solidaritat dels uns amb els altres. En definitiva, la recuperació dels valencians com a poble porta cap a l'equilibri entre els valors individuals i els valors col·lectius o socials, un equilibri que és indispensable en tota bona civilització.

En eixe context històric, el repte que tenim els lingüistes és aconseguir que la nostra activitat professional no estiga separada dels carrers, sinó que, contràriament, estiga arrelada a la societat valenciana i, com a conseqüència, ajude a arribar a acords i a unir voluntats, cosa que potenciarà la recuperació del poble nostre.

BIBLIOGRAFIA

- CASANOVA, EMILI (2002): «El lèxic valencià en el diccionari Fabra de 1932». *Catalan Review. International Journal of Catalan Culture*, XVI, 1-2, p. 51-70.
- POLANCO, LLUÍS B. (1984): «La normativa al País Valencià. Problemàtica i perspectives». *Problemàtica de la normativa del català. Actes de les Primeres Jornades d'Estudi de la Llengua Normativa*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 107-146.
- SARAGOSSA, ABELARD (1998): *Passat, present i futur de les Normes d'Ortografia de Castelló (1932). Dades i reflexions per a una valencianització de la nostra societat*. València, Ed. Saó.